

HÖGSKOLAN I BORÅS
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK

**En studie om språkmetodik i förskolan och i
förskoleklassen.**

Martin Adolfsson och Lucia Sengmáni Sadettan

**Examensarbete i Lärarprogrammet
Vid Högskolan i Borås
Institutionen för pedagogik – VT 2011**

Sammanfattning:

Arbetets art:	Lärarprogrammet, inriktning mot 210/270 högskolepoäng. Examensarbete ”Att utforska pedagogisk verksamhet” 15 högskolepoäng i utbildningsvetenskap.
Titel:	Svenska som andraspråk, en studie om språkmetodik i förskolan och förskolklassen.
English title:	Swedish as a second language, a study about language methods in preschools.
Nyckelord:	svenska som andraspråk, undervisningsmetoder, mångkultur.
Författare:	Martin Adolfsson, Sengmani Sadettan
Handledare:	Mikael Jensen
Examinator:	Mary Larner

Bakgrund

I vår undersökning kommer vi att belysa olika områden som är relevanta till det fenomen som är i fokus i vår studie. Vi kommer även att lyfta fram olika metoder som används ute i verksamheterna och vi lyfter även fram kultur, modersmålets betydelse och olika undervisningsmetoder.

Syfte

Vi ville genom vår studie ta reda på hur pedagoger arbetar med svenskundervisning för barn med svenska som andraspråk. Vi vill också ta reda på vilka metoder som pedagoger använder i förskolan och i förskoleklassen.

Metod

Studien bottnar i en fenomenografisk ansats. Detta är en kvalitativ undersökning och vi gjorde intervjuer med pedagoger i förskolan och i en förskoleklass för att komma fram till vårt resultat.

Resultat

Resultatet visar att pedagoger i förskolan och i förskoleklassen har samma värderingar är det gäller svenska som andraspråk. Dock anser pedagogerna att det saknas tillräckligt Med resurser för att nå den optimala inlärningsmiljön i skolorna.

Metoderna för svenskinlärningen som används i förskolan och i förskoleklassen bygger oftast på samma grundtanke.

Innehållsförteckning

Sammanfattning:	1
Bakgrund	1
Syfte	1
Metod	1
Resultat	2
Förord	4
Inledning	5
Syfte	6
Centrala begrepp.....	6
Socioekonomisk bakgrund.....	6
Bakgrund	7
Kulturella aspekter.....	7
Detta är kulturell pedagogik.....	7
Barnets språk genom åren.....	8
Modersmål	8
Modersmålets betydelser	8
Svenska som andraspråk är ett särskilt ämne i den svenska skolan	9
Undervisningsmetoder för svenskundervisning i förskolan och förskolklass	10
Karlstadmodellen.....	10
IKT.....	10
Teoretisk utgångspunkt	12
Vygotskijs sociokulturella teori.....	12
Metod	13
Intervju	13
Urval	13
Genomförande	14
Etik.....	14
Validitet och reliabilitet	15
Analys	15
Resultat	16
Olika metoder för barns språkutveckling.....	16
Sång och lek	16
IKT och datoranvändning	17
Föräldrarnas roll	17
Resurser och ekonomi.....	18
Diskussion	19
Metoddiskussion.....	19
Resultatdiskussion	20
Olika metoder för barns språkutveckling.....	20
Sånger och lekar	20
IKT och datoranvändning	21
Föräldrarnas roll	21
Resurser och ekonomi.....	22
Didaktiska konsekvenser	23
Framtida forskning	24
Referenslista	25

Förord

Vi vill tacka de pedagoger som ställde upp för att bli intervjuade och gav oss deras erfarenheter i hur de arbetar i sin verksamhet. Vi vill tacka vår handledare Mikael Jensen och Mary Lerner, utan deras hjälp hade det varit svårt att slutföra detta arbete.

Inledning

Språket är en viktig aspekt i dagens samhälle. Barn som kommer till Sverige från andra länder och inte kan någon svenska måste tidigt i förskolan få det rätta stödet för att främja sina språkkunskaper. Det är viktigt att det sker ett samarbete mellan skolan och hemmet. För att språkundervisningen skall bli kvalitativ så krävs det att pedagogen skapar en tillit och en bra relation till varje enskilt barn. I förskoleklassen sker en mer ingående undervisning av svenska språket och vi vill undersöka hur pedagogerna arbetar för att hjälpa barnen med språkundervisningen på bästa sätt. Vi är intresserade av vilka metoder som pedagogerna använder sig av och hur de jobbar med att bevara barnens nyfikenhet och intresse för språkinläringen. Eftersom barnen tillägnar så mycket tid i förskolan så blir pedagogernas roll gentemot barnen så väldigt viktig i barnens tidiga levnadsår. Pedagogernas roll blir att kombinera uppfostran och lärande på ett sätt som gör att barnen utvecklas, språkmässigt samt socialt.

I Läroplanen för förskolan (reviderad 2010) läser vi att:

Förskolan skall sträva efter att varje barn:

- *Utvecklar sin identitet och känner trygghet i den.*
- *Utvecklar sin nyfikenhet och sin lust samt förmåga att leka och lära.*
- *Känner delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer.*
- *utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra.*

Vi hoppas att denna undersökning kan gynna oss i vår framtida yrkesroll och att den kan bidra till nya tankesätt kring hur man kan hjälpa barn som har svenska som andraspråk.

Syfte

Vårt syfte är att undersöka hur pedagoger beskriver sitt arbete i förskolan och förskoleklass med svenskundervisning tillsammans med barn som har svenska som andraspråk. Vi vill också ta reda på vilka metoder som pedagogerna använder sig av och hur kommunikationen mellan barn/pedagog samt barn/barn sker i ett språksammanhang.

Frågeställningar

Upplever pedagogerna att det finns tillräckligt med resurser för att stödja barnens språkutveckling i skolorna?

Vi har sett ute på en av våra praktikplatser att ITK (informations- och kommunikationsteknik), har blivit ett vanligare fenomen att använda sig av när det kommer till språkutvecklingen för små barn. Detta används även för svenskinläring tillsammans med barn som inte har svenska som modersmål. Karlstadsmodellen handlar om en språkträningsmodell som varit i ständig utveckling sedan 1970- talet. Det är en modell som innefattar arbete med tecken, bilder, skrift men även IKT används mycket. Genom en av vår praktikplatser som arbetar med denna modell så har vi kommit i kontakt med ”Babblarna”, ett internetbaserat språkinlärningsprogram där barnen får träna på ljudning och bokstäver. Därför är vi intresserade av att titta på IKT som en specifik frågeställning.

Centrala begrepp

IKT handlar om att använda informations- och kommunikationsteknik som redskap för undervisningssyfte eller som hjälpmedel. Till exempel användning av datorer. Detta arbetssätt kan användas i både förskolan och högre upp i skolan. Datorer finns nästan överallt, det gäller bara att finna rätt sätt att utnyttja dem på.

Kulturer är enligt vår uppfattning till exempel språket vi talar eller maträtter vi äter. Religion, lekar, lagar och till och med kläderna som vi bär. Det handlar om sociala levnadsmönster som ofta skiljer sig från olika länder. I förskolan kan kulturen spegla sig i olika språk som barnen talar.

En **mångkulturell** skola anser vi är en skola som innefattar barn från olika kulturer och med olika bakgrunder samt språk.

Svenska som andraspråk är det ämne i skolan som är till för att lära barn och vuxna svenska som har ett annat modersmål än svenska. Det är en inlärningsprocess som läggs på individernas språkliga nivå. Genom ämnet svenska som andraspråk kan barn och vuxna bli trygga i ett nytt språk och samtidigt i sig själva.

Socioekonomisk bakgrund

Detta tolkar vi som något som talar om vilken av de olika samhällsklasserna man ingår i. På grund av barnens kultur men även deras familjs ekonomiska situation kan denna socioekonomiska bakgrund påverka barnens lärande i förskolan och skolan.

Bakgrund

I bakgrunden tar vi upp områden som är relevanta för vår studie och som berör kulturella aspekter, barns språkutveckling, modersmålets betydelse och svenska som andraspråk. Vi tar även upp undervisningsmetoder och hjälpmedel.

Kulturella aspekter

Ladberg (2000, s. 173) skriver att kulturen genomsyrar alla skolämnen. Barn får mycket kunskaper genom sin kultur. Undervisning är kulturellt beroende då den bygger på fakta som är givna och självklara i kulturen som alla barn förutsätts komma i kontakt med. Men dessa kanske inte alls är kända eller självklara för barn med en annan kulturell bakgrund. Exempelvis i naturkunskap talar man om djur, växter, och klimat. Om man talar om dessa ting och utgår ifrån ett svenskt perspektiv, så kan man som lärare behöva förtydliga för elever som har utländsk härkomst. Barn som immigrerar till Sverige har andra referensramar än vad som står i svenska läroböcker. Men även i Sverige har vi stora geografiska och kulturella skillnader. Det som gäller i södra Sverige behöver inte gälla i norra Sverige. Olika bekanta ord för svensktalande sydbor kan vara svåra att förstå för till exempel samebarn i norr.

Cummins (i Naucclér 2001) skriver att pedagoger ser till elevers tidigare erfarenheter. Detta är viktigt enligt Cummins för elevernas inlärningsprocess. Han menar vidare att det kan vara viktigt att man som pedagog bjuder in eleverna till att bidra med att tala om vad de känner till om deras kulturella kunskaper. Detta bidrar till att andra elever blir intresserade av den enskilde elevens kulturella erfarenheter.

Det är viktigt anser vi att man som pedagog lyfter fram barn från andra kulturer och ger dem möjligheter att få berätta med egna ord och utifrån egna erfarenheter. Ibland kan man även låta barnen ta föräldrar till hjälp, genom att till exempel komma på besök och berätta om familjens bakgrund. Detta skulle kunna ge andra barn mer kunskap om världen och samtidigt höja det enskilda barnets självkänsla.

Detta är kulturell pedagogik

Lahdenperä (2004, s. 11) hävdar ”att i Sverige har utvecklingen av *interkulturalitet* ägt rum efter 1980 som ett område som främst handlat om interkulturell kommunikation och undervisning”. Denna inriktning hanterar och förbättrar det sociala livet mellan människor från olika kulturer. I och med den växande invandringen i Sverige har denna inriktning varit i fokus på senare tid.

I språk – och kulturarvsutredningens huvudbetänkande *Olika ursprung – gemenskap i Sverige* (SOU 1983: 57) lanserades begreppet interkulturell undervisning mer officiellt.

SOU uppmanar en användning av interkulturell undervisning därför att den ger människor ett nytt sätt att förhålla sig till varandra (dvs. invandrare och svenskar) i skolan. Ett beslut av SOU berör den interkulturella undervisningen och dess innehåll. SOU ansåg även att den interkulturella undervisningen borde vara en del i alla lärares utbildning. Med detta i sin utbildning skulle lärarna bli mycket mer införstådda i begreppet interkulturell undervisning.

I skolöverstyrelsens handlingsprogram för skolans internationalisering (SÖ 1987) anges att begreppet också innefattar invandrar- och flytningfrågan. Det handlar inte bara om Sverige i världen utan också om världen i Sverige, eftersom vårt land har blivit ett mångkulturellt samhälle och världen finns i skolans vardag.

Krashen (1999, ss.75-79) menar i en studie gjord i USA att barn lär sig läsning genom att fånga upp läsningen på egen hand och inte genom lärarstyrd undervisning och Krashen säger att direkt lärarstyrd undervisning för läsning är onödig. Krashen skriver också att om tvåspråkiga barn skall bli duktiga i läsning så krävs det att de får träna läsning på sitt första språk och utveckla det först. När de hanterar läsningen på sitt förstaspråk så kommer de ha lättare för att utveckla läsningen på deras andraspråk.

Barnets språk genom åren

Ladberg (1990, ss. 41-53) berättar att under barnets första levnadsår gör de upptäckten att ord kan användas för att beteckna en sak eller företeelse. Ungefär vid 11- 12 månaders ålder så säger barnet sitt första ord. De kan även vid denna ålder förstå mycket mer än de själva kan uttrycka verbalt.

När barnen nått en ålder av ca 3-7 år så har de lagt en grund i språket, eller språken ifall det talas två språk i familjen. De kan uttrycka hela meningar och använda sig av språket tillsammans med andra främmande barn och vuxna. I förskolan klarar sig barnen oftast bra genom att använda sig av ett enkelt vardagsspråk, där de även kan gissa sig till mycket med ledning av situationer.

En vuxen närstående person är viktig för barnet när det blivit lite äldre, då kan den vuxne som finns i barnets närhet stötta barnet när det börjar intressera sig för nya aktiviteter. Till exempel spela instrument eller en idrott. Många nya ord och begrepp som dyker upp i och med aktiviteterna kan behövas ventileras och förklaras ihop med en vuxen.

Modersmål

Modersmål är det språk som man lär sig från födelsen. Om barn utvecklar ett väl fungerande modersmål, får barn större möjligheter och bättre förutsättningar för att erövra ytterligare ett språk. Det finns många olika definitioner av begreppet modersmål, men vi anser att Svensson (1998) har en mycket enkel definition av vad modersmål är. Svensson skriver att: ”en mycket naturlig definition av modersmålet är att det är det som närstående personer till barnet talar oavsett status och kvalitet. Det är det språk som är kopplat till känslor och tidigare upplevelser”.

Modersmålets betydelser

Ladberg (2000, s. 180) beskriver att modersmål är trygghet för yngre barnen, det är dessa barn som har allra störst behov av vuxna som talar deras modersmål. Vuxna som talar barnets språk kan förklara, hjälpa barnet att förstå vad som händer, förbereda barnet på vad som kommer att ske. Tryggheten att kunna fråga om man inte förstår och att få svar. Det kulturellt bekanta kroppsspråket hos en landsman innebär att barnet kan bli tröstat och uppmuntrat på ett sätt det känner igen. För ett litet barn kan det kännas otäckt att hamna i en miljö där ingen

förstår vad det försöker uttrycka. Speciellt gäller det om barnet redan förut varit utsatt för stora emotionella påfrestningar, det kan handla om till exempel flykt från krig. Betydelsen av att bli förstådd beskrivs i en liten skrift som utgavs för ett par så sedan av socialstyrelsen. Titeln är talande: *Byta blöja på persiska*. Att det finns vuxna som talar samma språk ger barnet budskapet att språket är något att räkna med. Att flera språk hörs och olika kulturer får sitt uttryck i förskolan och skolan blir en del av barnets socialisation till en flerkulturell tillvaro. Vidare menar Ladberg att modersmålet dessutom fungerar som en väg eller bro till det nya språket. När man kan ett ord på sitt språk är det lätt att ta till sig det på det nya språket.

I Lpfö 98 står det skrivet:

Språk och lärande hänger ouplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. (...) Förskolan skall bidra till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål (s.10).

Svenska som andraspråk är ett särskilt ämne i den svenska skolan

Ladberg (2003, s. 183) skriver ”att elever som inte har svenska som modersmål behöver en undervisning i svenska som är anpassad för dem. De behöver få undervisning i sådant som hör till den språkliga basen, som är självklart för dem som ”fötts in i språket”. Därför finns Svenska som andraspråk (ibland kallat ”svenska 2”) som särskilt ämne i den svenska skolan.”

Pedagoger måste anpassa sin undervisning till barnen så att deras språkliga behov tillgodosätts på en passande nivå. Svenska 2 används för att ge barn med svenska som andraspråk en undervisningsform som ger enklare förklaringar och stöd.

Man kan diskutera pragmatiska, sociala och kulturella drag och uttrycksformer i olika språk. Om läraren samarbetar med modersmåls lärare kan man även anpassa uppgifterna efter varje elevs språkliga och kulturella bakgrund så att undervisning blir effektivare.

Hyltenstam (i Nauc ler 2001) skriver att ämnen som idag kallas *svenska som andraspråk* och *sfi* (svenska för invandrare) tidigare hade andra namn och hade andra utbildningsformer under andra tidsperioder. Under lång tid kallades svenska som andraspråk för *svenska som främmande språk* på alla n v er inom ungdoms- samt vuxenskolan. Namnet svenska som andraspråk togs i användning på 80-talet f r undervisning i svenska f r icke-infödda personer.

Nauc ler (2001, s. 7) berättar om andraspr ksutveckling som en uppgift för alla lärare. Svenska som andraspråk  r enligt Nauc ler en nyckel till de andra skolämnena. Ett viktigt syfte med svenska som andraspråk i grundskolan och även på gymnasienivå  r att eleverna ska tillägna sig en sådan språkkunskap att de kan klara de andra ämnena i deras utbildning. För att eleverna skall få ett så gott stöd som möjligt i deras svenskundervisning krävs det att förskolelärarna har en god kompetens i svenskundervisning och detta gäller såklart även svenska som andraspr kl rarna.

Undervisningsmetoder för svenskundervisning i förskolan och förskolklass

Svensson (1995, s. 39) skriver att med hjälp av dockor kan pedagoger kommunicera med barnen på ett lekfullt sätt. Fingerdockor kan vara till hjälp för att få barn som är tystlåtna att träda fram och tala mer och dockorna kan användas för att låta andra barn lyssna och ge adekvata svar.

Sånger används flitigt av många pedagoger för olika språkliga syften. Svensson (1995, s. 163) skriver att sången spelar en viktig del i språkundervisningen. Läraren kan skapa en god gemenskap i barngruppen genom sång, rytm och att sjunga tillsammans.

Arnqvist (1993 ss. 126-127) tar upp olika språklekar i sin bok. Han menar även att det är viktigt att arbeta med barnens språkliga förmåga så de lär sig att verbalt kunna göra sig förstådda, detta anser han är en viktig utgångspunkt för en språklig stimulans. Han ger ett exempel på en språklek där pedagogen tar fram några föremål och beskriver dessa för barnen. Sedan tar pedagogen och lägger alla sakerna bakom sin rygg och väljer sedan ett av dem. Det hela går sedan ut på att pedagogen skall förklara med ord för barnen hur föremålet känns och barnen skall gissa vilket föremål pedagogen valt. Detta anser vi kan vara ett bra sätt att få arbeta på det verbala planet för barnen att få med egna ord berätta om något.

Karlstadmodellen

Karlstadmodellen är namnet på en modell som inriktar sig på språkträning.

Denna modell har funnits sedan 70-talet under ledning av professor Iréne Johansson.

Modellen har under åren utvecklats mellan föräldrar, personal och forskare och den utvecklas fortfarande i takt med att nya erfarenheter och ny forskning tillkommer. Karlstadmodellen är inte anpassad för barn i särskilda åldrar utan anpassas efter barnens behov. Karlstadmodellen inriktar sig på enkel grammatik och man lär sig successivt att påverka andra och påverkar andra genom kommunikation. Datorer används ibland med enkla språkinlärningsprogram. Enligt Johansson (1996, s. 8) så måste barnen enligt Karlstadmodellen lära sig de språkliga ”byggstenarna” och hur dessa kombineras med varandra på olika nivåer. Det kan vara stavelser och bokstavsljud och dessa byggstenar utvecklar sedan barnen till ord, fraser och satser.

IKT

I skolan kan det vara till en fördel att använda datorer i undervisningssyfte. Vi har sett olika program ute på skolor som vi gjort praktik på. På en skola så använde pedagogerna ett internetbaserat program som kallas ”Babblarna”. Här får barnen träna på ljudning, bokstäver, teckenspråk mm. Skaparna av babblarna fokuserar mycket på bokstäver som låter lika, till exempel B och D. Det finns även memoryspel och sånger på sidan. Språkträning via datorn är en bra arbetsmetod därför att datorprogrammen erbjuder både bilder, musik och lekfullhet i en språkutvecklande symbios. Datorn är idag en viktig del i dagens populärkultur. Svensson (2009, s. 188) beskriver syftet med datoranvändning i anslutning till den språkliga utvecklingen, hon lyfter vikten av att tänka igenom hur man bör använda datorn i verksamheterna. Hon menar att flera studier som gjorts visar att det kommunikativa samspelet

är särskilt intressant i samband med datoranvändning och att datorer kan bidra till utvecklande dialoger hos elever. Dock visar andra studier att detta inte är något man skall ta för givet

Datorer ofta har väldigt lockande, lekfulla och varierade program. De finns program som täcker alla skolämnen som barnen kommer i kontakt med. För barn med svenska som andraspråk finns det många program som är speciellt utformade för deras behov. Utbildningsradion (UR) har många roliga och språkinriktade spel, till exempel rim- memory. Det förklaras tydligt för barnen hur de skall gå till väga med de olika uppgifterna.

Det finns i datorprogrammen bilder som ä färglada och inbjudande, animationerna som finns i programmen är ambitiösa och ger en lustfylld miljö till lärande. I början när barnen använder programmen är det bra ifall en vuxen sitter med så de kan fråga om de inte förstår. Men när de sedan kan lite om programmet så kan de få fortsätta utforska på egen hand.

Teoretisk utgångspunkt

Vygotskijs sociokulturella teori

Lev Vygotskijs (1896-1934) sociokulturella teori har vi som utgångspunkt i vår undersökning. Enligt Vygotskij leder social interaktion (samspel) till stegvisa förändringar i ett barns tänkande och beteende och att tänkandet och beteendet kan variera från kultur till kultur. Vygotskij anser att utveckling beror på samspel med andra människor och på de verktyg som kulturen ger individerna att forma en egen bild av verkligheten. Vygotskij ansåg att språket i början är socialt och kommunikativt, och att det senare utvecklas till ett egocentriskt språk. Det sociala språket kommer till uttryck när det lilla barnet riktar sig till en annan människa. Barnet skriker och vänder sig därmed till de andra individerna i sin omgivning. I sitt skrik vill barnet samtidigt meddela sig med sin omgivning, barnet är hungrigt eller blöjan är blöt. I den aspekten är språket socialt. Det egocentriska språket blir i förskolåldern ett viktigt instrument för att utveckla tanken. Språket kan hjälpa till att lyfta barnet från de konkreta handlingarna. Barnet kan genom språket styra sina handlingar. Exempelvis är det vanligt att barn i förskoleåren räknar högt för att underlätta sitt tänkande. Senare klarar barnet denna uppgift genom att tyst räkna för sig själv, det egocentriska språket har utvecklats till ett inre tal. Man använder också språket fört att planera sina handlingar, det egocentriska talet kan även märkas hos vuxna som när de ställs inför ett svårt problem gärna ”tänker högt” Arnqvist (1993, s. 36).

Teorin påvisar att inläring sker bäst genom att låta barn ta mer ansvar samt genom att låta dem utnyttja sina egna erfarenheter och kunskaper. Samspelet mellan pedagog/barn och barn/barn är viktigt för den sociala biten och det är viktigt att barnen samspekar med någon som kan göra omgivningen förstådd för barnet, det är även viktigt att bevara det lustfyllda i lärandeprocessen. I Vygotskij (1999, ss. 8-11) fann vi många intressanta aspekter och tankar kring den sociala interaktionen och dessa berör vi nedan.

Vygotskij (s. 9) menar:

att tänkandet och språket är nära förknippade med varandra, men de är inte identiska, utan förhållandet är komplext. Samband mellan tänkande och språk etableras under barnets utveckling.

Vi tolkar detta som att barnets språkliga utveckling sker successivt under barnets uppväxt. Det handlar om vad barnen ser konkret och kan koppla till ord, detta fenomen har samband med barnets ålder och utvecklingsnivå. Eftersom barns inläring sker olika fort så är det därför viktigt pedagogerna lägger mer fokus på individanpassade uppgifter men det kan även vara bra med grupparbeten så barnen kan lära av varandra.

Vygotskij(s. 10) menar också:

Utan social kommunikation sker ingen utveckling av vare sig språk eller tänkande.

Detta anser vi vara högst relevant eftersom verbala samspel mellan människor är viktigt för den språkliga utvecklingen. Men även tankar väcks i samspelet, och i dialogerna skapas betydelse.

Metod

Vi genomförde intervjuer för att samla in data om vårt fenomen svenskundervisningen i förskolan/förskoleklassen. Vår undersökning blev i och med det kvalitativ. Denna metod ansåg vi passa oss bäst eftersom vi kunde använda oss av följdfrågor och vi kunde samla mycket data. Vi använde oss av öppna frågor vid intervjuerna och vi ville att pedagogerna skulle berätta fritt hur de arbetar med svenskundervisningen. Vi genomförde flera intervjuer dels för reliabiliteten och sedan för att vi ska kunna se likheter och skillnader. Vi satt tillsammans när vi utförde våra intervjuer och vi spelade in intervjuerna på bandspelare. Vi förde även fältanteckningar under observationen som underlag till frågorna.

Intervju

Kvale (1997, s. 70) beskriver den kvalitativa intervjun som något som är en unik, en känslig och kraftfull metod för att man skall kunna fånga erfarenheter och innebörder ur undersökningspersoners vardagliga värld. Han menar att genom en intervju kan undersökningspersonerna förmedla sina situationer till andra ur ett eget perspektiv och med egna ord.

Kvale säger att intervjuer är till som ett bra verktyg för de som vill erhålla kunskap om andra människors upplevelser och beteenden. Vi tolkar det som Kvale skriver som att genom att göra intervjuer så kan man ta till sig personers erfarenheter och deras personliga åsikter, ur deras egna perspektiv, man kan även känna av hur personers känslor när de berättar om sina erfarenheter och kunskaper.

Urval

När vi genomförde våra intervjuer med pedagogerna på skolorna och var vi båda två närvarande vid intervjutillfället. Först funderade vi på att även intervju barnen men vi kom fram till att det räcker att höra vad pedagogerna har för förhållningssätt till svenskundervisningen. Barnintervjuer blir lätt komplexa och man får ibland svar som inte blir relevanta. Vi intervjuade fyra pedagoger, tre pedagoger i Borås och en pedagog i Göteborg. Från början var det tänkt att vi skulle intervju två pedagoger i Göteborg men en av pedagogerna fick förhinder dagen då intervjun skulle ta plats. Vi ansåg ändå att vi fick in tillräckligt med material så vi bokade ingen ny intervju med den pedagogen. Alla pedagogerna hade lärarutbildning och hade flera års erfarenhet av arbete i förskolor och även på låg och mellanstadiet. Ingen av dem hade någon specialpedagogisk utbildning utan alla hade antingen en förskolelärarutbildning eller lärarutbildning mot låg och mellanstadiet. Vi valde att intervju dessa pedagoger eftersom de ändå hade arbetat tillsammans med många barn som har svenska som andraspråk. Vi ansåg att de hade goda erfarenheter från flera års arbete och därför skulle det vara intressant att höra om deras arbetssätt och synpunkter. Vi hade gärna intervjuat några specialpedagoger också på skolorna med dem fick vi inte tag på innan det var dags för intervjuerna.

Genomförande

Innan vi gav oss ut och gjorde våra intervjuer så skickade vi ut ett missivbrev i vilket vi presenterade oss själva och vår undersökning. Detta med tanke på samtyckeskravet som finns bland de etiska principerna. Vi beskrev vår studie och att vi skulle vilja utföra intervjuer med pedagogerna på skolan. Pedagogerna fick sedan ge oss sitt godkännande ifall de ville vara med i undersökningen. Alla pedagogerna vi frågade tackade ja till att vara med i undersökningen. Vi förberedde våra frågor som vi skulle använda som underlag för intervjun. Vi tog med oss en bandspelare till intervjuerna som vi skulle använda för att spela in samtalet på. Vi var båda närvarande vid intervjuerna, för reliabilitetens skull.

Vi satte oss i avskilda rum under samtliga intervjuer, därför att vi inte skulle bli störda av andra pågående aktiviteter i lokalerna. Intervjuerna tog ca 25 minuter vardera och vi skrev anteckningar under intervjun samtidigt som vi spelade in, detta för att vi skulle kunna samla in så mycket data som vi bara kunde och även ifall något skulle gå snett med inspelningen så skulle vi ha lite nerskrivet på papper. Vi använde oss av öppna frågor under intervjuerna, detta för att pedagogerna skulle kunna ge mer berättande svar och vi använde oss inte av ledande frågor. Alla intervjuer gick till på samma sätt och tog ungefär lika lång tid. När vi var klara så sammanställde vi svaren på högskolan och transkriberade materialet. Vi gick noggrant igenom intervju efter intervju. Sedan avidentifierade vi alla pedagoger samt skolornas namn i samband med vår sammanställning av intervjuerna, detta för anonymiteten.

Etik

När vi skulle ge oss ut för att göra vår undersökning behövde vi först få medgivande av aktörerna. Detta kunde vi få genom att ge ut information i form av till exempel missivbrev och i brevet skulle vi beskriva syftet med undersökningen och hur lång tid vi räknas behöva för att slutföra undersökningen och vi presenterade oss. Via pedagogerna nådde vi ut till föräldrarna vars tillstånd vi även behövde för att kunna göra undersökningen. Vi använde oss av de fyra forskningsetiska reglerna.

1. Informationskravet - vårt missivbrev.
2. Samtyckeskravet - Vi frågar pedagoger, barn, föräldrar om tillstånd innan vi gör observationer och intervjuer.
3. Konfidentialitetskravet - Vi förvarar vårt undersökningsmaterial i säkert förvar så att inte obehöriga kan ta del av det och ingen av deltagarna kan därför bli identifierade.
4. Nyttjandekravet – Vi använder oss av materialet från observationer och intervjuer endast i syftet för undersökningen

Validitet och reliabilitet

När det kommer till validiteten i vår undersökning så blir den synlig i och med att vi undersökt enbart det som vi skrivit om i vårt syfte. D v s hur pedagoger arbetar med svenskinläringen i förskolan/förskoleklassen för barn med svenska som andraspråk. Vi gjorde intervjuer med pedagoger på två olika skolor för att komma fram till ett resultat i vår undersökning där vi kan jämföra likheter och olikheter mellan pedagogernas tankar. Reliabiliteten kommer att stärktes genom att vi gjorde intervjuerna tillsammans. Vi hjälptes åt vid intervjuerna att anteckna och följa upp med relevanta följdfrågor när det behövdes. Vid vår intervju så använde vi oss av en bandspelare för att spela in. Resultatet av det inspelade materialet från intervjutillfällena jämförde vi sedan med varandra.

Kihlström (2007) menar att reliabiliteten ökar ifall man använder öppna frågor vid intervjuer. Detta gjorde vi och vi lät pedagogerna berätta fritt om situationer som är relevanta till vårt syfte. Vi gjorde även en transkription av våra intervjuer och förde ner dem på papper. I Dovemark (2007 s. 148) anser Kvale att en transkriberad intervju är en skriftlig konstruktion av en muntlig kommunikationsform. Kvale menar att den transkriberade intervjuens reliabilitet och validitet blir högre ifall forskaren är uppmärksam på hur intervjun skrivits ut. Detta har betydelse för hur läsaren tolkar texten.

Man kan skriva ner resultaten från intervjun med olika rubriker för att det skall bli lättare för läsaren att förstå innebörden i vad som framkommit i resultatet.

Analys

Vi har valt att strukturera våra intervjusvar individriktat. Detta gjorde vi därför att vi ville få varje enskild pedagogs svar tydligt framförda. Vi kommer att visa varje pedagogs svar i en numrerad ordning. Vi kommer att gå in djupare i diskussionen under stycket resultatdiskussion som följer senare i arbetet. Där kommer vi även koppla till relevant litteratur.

Resultat

Intervjuerna som vi utförde under vår undersökning är sammanställda i detta avsnitt. Vi gjorde en av intervjuerna på en förskola i Göteborg och tre intervjuer i en förskoleklass i Borås. Vi kommer även nedan att presentera intervjusvaren från både Borås och Göteborg.

Olika metoder för barns språkutveckling

En av arbetsmetoderna på en av förskolorna går ut på att förtydliga begrepp för barnen i vissa situationer. En av pedagogerna förklarar hur de gör när de jobbar med förtydliganden för barnen på deras förskola.

Vi benämner allting. Vi anser att detta utvecklar språket hos barnen. Tex om en penna ligger på golvet, att man då istället för att säga hämta den som ligger på golvet, säger hämta pennan som ligger på golvet. Eller när barnen skall tvätta händerna så säger vi inte tvätta händer utan gå och tvätta händerna vid handfatet. (Ped.1 Göteborg)

En av pedagogerna förklarade att de börjar med viss bokstavsträning och även med ljudträning på deras förskola när barnen är små.

Där hade vi viss bokstavsträning och ljudträning med barnen när de vara runt 1.5 år till det året de fyllde 6. (Ped.1 Göteborg)

En av pedagogerna påpekar att barnen utvecklar sitt språk i samtal med andra barn där de lyssnar och lär av varandra.

Tydlighet när man pratar med barnen är viktigt. Barnen är bra på att lyssna på sina kamrater och lär sig av varandra. Jag kan inte komma på några särskilda metoder som jag sett några större skillnader på. (Ped. 1 Borås)

Sång och lek

Alla pedagogerna var eniga om att leken är viktig i verksamheten och de beskrev olika metoder och material som de fann användbara

Vi försöker använda händer och kroppsspråket så mycket vi kan. Vi brukar även om vi sjunger, gestalta sångerna. (Ped. Göteborg)

En av pedagogerna använde kort som hon hade i en hemlig påse och med hjälp av dessa kort så träna barnen på begrepp och prepositioner på ett lekfullt sätt. De fick genom denna lek även övning på att prata själva.

Det är mycket lek och begreppsträning, jag har en hemlig påse med massa olika kort i, samt en flaska. Denna snurrar sedan barnen när de sitter i en ring och det barnet som flaskan pekar på får dra ett kort. På det kortet kan det till exempel stå, Vilket djur skulle du vilja vara? Då måste de prata och

det handlar mycket om att förklara ord för dem. Begreppslekar med prepositioner använder vi också och tränar på med korten. (ped. 1 Borås)

Flera av pedagogerna anser att rollekar kan vara bra för barnens språkliga utveckling och särskilt för barn som har svenska som andraspråk.

I förskolklassen är det fortfarande mycket lek inblandat i lärandet. Det handlar om till exempel roll lekar. I roll lekar pratar barnen väldigt mycket med varandra och det är bra för deras språkliga utveckling och särskilt för barn med svenska som andraspråk. (ped. 1, 2 , 3 Borås)

IKT och datoranvändning

En av pedagogerna berättar om ett dataprogram som de använder ofta på deras förskola för att Barnen skall kunna träna på ljudning, alfabetet och teckenspråk.

Tillsammans med de äldre barnen har vi jobbat med något som heter babblarna. Det tycker barnen är väldigt roligt och detta gör vi framförallt för att lära dem B, D och vokalerna. Babba och Dadda, för det är ofta B och D som barnen blandar ihop. Samtidigt som man pratar kan man även ha ett teckenspråk, att mer visa med händerna. (Ped. Göteborg)

Pedagogen i Göteborg berättade om ”Babblarna” som är ett dataprogram för barns språkträning.

Babblarna är ett internetbaserat språkinlärningsprogram som hjälper barnen att träna på bokstäver och ljudning. Detta ingår i den s.k. Karlstadsmodellen som inriktar sig på språkträning. (Ped. Göteborg)

Föräldrarnas roll

Pedagogerna anser att det är viktigt att föräldrarna talar hemspråket med deras barn i hemmet.

Jag anser det nödvändigt att föräldrarna tycker deras modersmål är viktigt och att det inte är något som man skall förtränga eller glömma, bara för att deras barn skall lära sig svenska. Det är viktigt att barnen talar sitt modersmål i hemmet för detta gör ofta att barnen får det lättare att lära sig svenska. I vår barngrupp 1-3 år tror många föräldrar att barnen inte har något språk och därför pratar inte föräldrarna så mycket med sina barn, man tror att det är först när barnen börjar ge ljud tillbaka som de utvecklar ett språk. Här i Sverige är det på ett helt annat sätt här är vi medvetna om att vi pratar hela tiden och då blir det ett utvecklat språk tidigare hos barnen och det försöker vi säga till föräldrarna. Man försöker vara tydlig mot föräldrarna att det är viktigt att prata tidigt med sina barn. Sen är det ju svårt därför att vissa av föräldrarna inte har språket.(Ped. Göteborg).

Ja det spelar stor roll med familjeförhållande för mig. Jag anser att barn lär sig av föräldrarna och syskon även på deras egna språk. (Ped. 3 Borås)

Några av pedagogerna förklarar att det är viktigt att man som pedagog berättar för föräldrarna varför de skall tala sitt modersmål med barnen i hemmet. Pedagogerna menar vidare att det är bra att uppmuntra föräldrarna att läsa och prata med barnen på både svenska och på deras modersmål.

Det är väldigt viktigt att få med sig föräldrarna, lyckas man med det är det lättare att motivera barnen. Jag anser det är viktigt att föräldrarna inte berövar barnet möjligheter att prata sitt modersmål bara för att de skall lära sig svenska.(Ped. 3Borås)

Jag känner att man försöker uppmuntra föräldrar att läsa för barnen och prata med dem på både svenska och på deras modersmål, vi vill också att barnen skall vara stolta över sitt ursprung.(Ped.2 Borås)

Resurser och ekonomi

Alla pedagogerna hade liknande åsikter kring resurser och ekonomi. De ansåg att resurserna inte var tillräckliga och att det hade samband med ekonomin.

Nej, det blir bara mindre och mindre, det sparas mycket på skolan. Jag ser det värdefullt att man som pedagog själv kanske kan lära sig något nytt språk och lite ord och fraser. (Ped. 1 Borås)

I Göteborg så nämner pedagogen att personalen på förskolan behärskar andra språk och detta ser de som extra resurser. De använder sig ofta av biblioteket för att hitta böcker på olika språk.

Det är inte så att vi satsat något extra på just extra resurser, det handlar mer om att vi har personal som talar olika språk så att vi kan kommunicera med föräldrarna och även för barnen till exempel arabiska. Vi har även tillgång till biblioteket och vi har även en bokbuss som kommer förbi en gång i månaden. Ifall vi vill ha böcker på något särskilt språk så plockar biblioteket fram det vi söker och då kräver det att vi har någon pedagog som behärskar detta språket annars fungerar det ju inte. (Ped. i Göteborg)

En av pedagogerna i Borås menar att resurserna inte är tillräckliga men de är glada för deras svenska A pedagog .

Nej, det finns inte tillräckligt med resurser. Vi behöver fler pedagoger som kan arbeta med svenskundervisning för de barn som inte talar svenska. Men vi är jättegglada över vår svenska A pedagog, att hon kämpar med sin uppgift, även fast hon bara jobbar 75 % och har många barn att se till. (Ped. 1 Borås)

Diskussion

I detta kapitel kommer vi att diskutera vår datainsamling och vårt resultat. Vi kommer att lyfta begrepp såsom IKT, resurser, undervisning samt en sammanfattning av vår resultatdiskussion. Slutligen tar vi upp didaktiska konsekvenser och fortsatt forskning.

Metoddiskussion

Om vi skulle göra vår undersökning igen så finns det flera aspekter vi skulle kunna förbättra. Vi skulle kunna se till att vi fick mer tid både till att förbereda intervjufrågor, missivbrev och vi skulle kunna göra flera intervjuer med flera olika förskolor, skolor och fritidshem. Samt olika pedagoger till exempel specialpedagoger, fritidspedagoger, modersmålspedagoger och svenska som andraspråkpedagoger.

En provintervju görs en tid innan man skall ut och göra intervjun som skall användas i undersökningen. Att göra en provintervju bidrar till att man märker brister i intervju och då får man rätta till dem, man kan även jämföra intervjusvar med den riktiga intervjun. En jämförelse av likheter och olikheter hos pedagogernas svar ger förhoppningsvis en tydligare bild av det fenomenet som man vill undersöka.

Om vi i framtiden gör om studien och får mer tid till förfogande så skulle vi kunna ge mer tid åt litteratursökning. Det var svårt att hitta tillräckligt med litteratur till studien, mycket var utlånat eller svåra att hitta. Vi hade gärna gjort några förberedande observationer. Detta skulle kanske bidragit till fler intressanta frågor i intervjun.

Vi spelade in intervjun med bandspelare och detta bidrog till att vi fångade upp allt som sades under intervjun och analysen av frågorna blev bättre än ifall vi bara fört anteckningar på papper. Sedan transkriberade vi intervjuerna och skrev ner det som sagts på papper. Eftersom vi båda var närvarande vid alla intervjuer så blir reliabiliteten högre och denna del är vi nöjda med.

Resultatdiskussion

Olika metoder för barns språkutveckling

Genom våra intervjuer som vi gjorde på våra olika skolor fick vi fram pedagogers tankar och förhållningssätt till svenskundervisningen för barn som har svenska som andraspråk. Vi tänker i detta avsnitt diskutera intervju svaren.

Metoderna för svenskundervisningen skiljer sig ganska mycket mellan de olika skolorna men grundtanken i lärandet finns kvar. Dels för att åldrarna skiljer sig på förskolan i Göteborg går det barn i åldrarna 1- 5 medans barnen i Borås är 6 år gamla och går i förskoleklass. I förskolan i Göteborg så arbetar pedagogerna med språket genom att vara extra tydliga både emot barnen och deras föräldrar. Något som framkom genom intervju svaren var att pedagogerna i både Borås och Göteborg använder sig av lek och begreppsträning. Pedagogerna i Göteborg var extra tydliga när hon förklarade något för barnen. Pedagogerna i Borås använde sig av mer av rollekar och genom andra sociala aktiviteter tränade barnens språkutveckling. Vygotskij (1999, s.10) anser att barnens språkliga utveckling och tänkande sker genom social kommunikation. Pedagogerna både i Göteborg och Borås menar att högläsning samt lekar med t ex dockor fungerar bra som språkstimulans. Ladberg (2000, s. 181) skriver att

Självförtroendet kan vara en avgörande faktor för ett barns språkliga utveckling. Om man som pedagog ger barnen uppmuntran att ge sig in i diskussioner och ger dem möjligheter att pröva på nya uttrycksätt, så ges barnen goda förutsättningar att utveckla sitt språk.

Sånger och lekar

Pedagogerna i Göteborg ansåg att händer och kroppsspråket är bra att använda i kommunikationen mellan barn och pedagoger i förskolan. De försöker använda kroppsspråket så mycket de kan. De sjunger även sång och ibland gör de också gestaltningar till sångerna. Svensson (1995, s.163) påpekar att sånger och rytm är viktiga inslag i den språkliga undervisningen och där läraren kan skapa en god gemenskap i gruppen.

Pedagogerna i Borås ansåg att det fortfarande finns mycket lek kvar i deras lärande. Ofta handlar det om rollekar där barnen tvingas samtala med varandra för att kunna samarbeta bra. Detta ansåg pedagogerna gynna barnens språkliga utveckling och särskilt barn som har svenska som andraspråk. Arnqvist (1993, ss. 126-127) lyfter fram flera typer av rollekar i sin bok. Han menar att pedagoger skall arbeta med barnens språkliga förmåga t ex genom rollekar så att de så småningom kan göra sig förstådda verbalt med egna ord. Han anser att detta är en viktig utgångspunkt för språklig stimulans. Enligt en pedagog i Borås så märker hon ibland när ett får en ”aha upplevelse” över ett nytt ord de lyckats erövra, ibland frågar de själva vad ett nytt ord betyder.

IKT och datoranvändning

Pedagogerna i Göteborg använder sig av Karlstadsmodellen i sin pedagogik. Denna modell som är riktad på språklig utveckling sedan 70-talet har varit till stor nytta på förskolan i Göteborg. Genom Karlstadsmodellen kom pedagogerna i kontakt med ”Babblarna” som är ett datorprogram som hjälper yngre barn att lära sig bokstäver, vokaler och ljudning.

Pedagogerna i Göteborg berättade att de arbetar med de äldre barnen med ett datorprogram som heter babblarna. Det tycker barnen är väldigt roligt och detta gör vi framförallt för att lära dem B, D och vokalerna. Babba och Dadda, för det är ofta B och D som barnen blandar ihop. Samtidigt som man pratar kan man även ha ett teckenspråk, att mer visa med händerna.

I Borås berättade inte pedagogerna så mycket deras datoranvändning i språkinläringssyfte men vad vi förstod så använder de sällan datorer fast de fanns tillgängliga.

I Tyrén (2007, s. 17) står det att det gjorts många utvärderingar av skolverket angående datoranvändandet i klassrummen och dessa utvärderingar har bidragit till att en tveksamhet mot datorer i samband med lärande har utvecklats. Det har främst handlat om tekniken och kritik har riktats främst mot bristen på pedagogik och vad man skall använda datorn till.

Föräldrarnas roll

Enligt pedagogen i Göteborg så är det en nödvändighet att föräldrarna lägger stor vikt vid deras modersmål. Familjen spelar en viktig roll i barns språkutveckling, detta var alla pedagogerna enade om. Svensson (1998, ss.134-135) menar att läsning i hemmet är viktigt för barnet, där barn får en språklig stimulans tillsammans med föräldrarna i tidig ålder. Pedagogerna i Göteborg och Borås ansåg också att ett bra samarbete mellan hem och skolan skapar tillit och trygghet för barnen. Pedagogerna menar också att det är viktigt att vara tydlig mot föräldrar och att förklara varför det är viktigt att de pratar mycket med sina barn.

Pedagoger i Göteborg säger att för att utveckla språk så måste barnen prata hela tiden och det är detta som pedagogerna vill förmedla till föräldrarna.

Vi har förstått genom våra intervjuer av pedagogerna i Borås och i Göteborg att det är viktigt att man som pedagog är tydlig mot föräldrarna och att man bygger upp en bra relation till dem tidigt. Eftersom det är viktigt att få föräldrarna intresserade av verksamheten som deras barn ingår i detta anser vi bygga upp en trygghet för både föräldrar och barn.

Pedagogerna i Borås menar att de försöker uppmuntra föräldrar att läsa för barnen och prata med dem på både svenska och på deras modersmål, de vill också att barnen skall vara stolta över sitt ursprung. Detta anser vi vara viktigt eftersom man alltid bär med sig sitt ursprung och det är genom det man skapar en identitet. Det är viktigt att föräldrar inser att bakgrund och modersmålet är viktigt för deras barn och att föräldrarna inte blundar för det.

Resurser och ekonomi

Enligt vad som framkom av intervjuerna från pedagoger i både Borås och i Göteborg så är alla enade om att det borde finnas mer resurser i arbetet med svenskundervisningen. I Borås menar pedagogerna att deras resurser blir färre och färre. De ser dock att ifall man som pedagog kan lära sig lite ord på andra språk så ses det som en resurs i sig. Men de känner att de skulle behöva fler pedagoger för svenskundervisningen för de barn som inte talar svenska. De anser att deras svenska A pedagog är viktig för dem som jobbar hårt med en stor barngrupp.

Enligt pedagogerna i Borås så kommer det till förskolorna ofta barn som har en tuff och jobbig bakgrund och de barnen vill man påverka på ett positivt sätt. Pedagogerna anser att om de säger t ex hej på deras språk så kan det öppna upp för en bra relation. Vi håller med att barnet kan känna sig tryggare ifall de märker att pedagogerna bryr sig om dem och deras situation. I Göteborg berättar pedagogen att de inte satsat något extra på speciella resurser i språkinläring. För dem handlar det om att flera i personalen talar olika språk och att de lätt kan kommunicera med föräldrar. Svensson (1998) skriver att modersmålet är det språk som talas av närstående personer till barnet, det är det språk som är kopplat till känslor och tidigare upplevelser. Ladberg (2000, s.180) beskriver i sin bok att modersmål är en trygghet för de yngre barnen och han menar att det är dessa barn som är i störst behov av vuxna som talar deras modersmål.

Biblioteken är resurser som både pedagogerna i Borås och i Göteborg berättar att de har tillgång till. Om något av barnen vill ha en bok på sitt modersmål så kan pedagogerna gå till biblioteket och låna en sådan bok. Men detta kräver också att någon av pedagogerna behärskar språket i boken. Generellt sett så saknas speciella resurser på många förskolor och skolor och detta har vi också märkt av, till exempel så har vi sett att det finns väldigt stora barngruppen och få pedagoger. Detta kan resultera i att pedagogerna inte hinner med att se till alla barnens behov, när det kommer till den språkliga delen.

Pedagogerna i Borås ansåg att det sparas in för mycket på skolan, både i pengar och i personal. Därför menar en av pedagogerna att det skulle vara värdefullt ifall man som pedagoger lärde sig lite ord och fraser på ett annat språk. Vi hävdar att pedagoger kan genom gott samarbete och god planering hjälpa barnen att nå rätt mål innan de börjar grundskolan, även om det saknas tillräcklig med resurser.

Didaktiska konsekvenser

Under vår undersökning som har varit väldigt intressant har vi fått nya perspektiv på svenskundervisningen i förskolan och förskoleklass. Vi känner att vi ser på detta fenomen med nya ”glasögon”. Vi har förstått att något som pedagogerna jobbade aktivt med på sina förskolor var enkel grammatik, samt bokstavs och fonologiträning. Vi lärde oss om Karlstadmodellen som är en modell som användes på förskolan i Göteborg och i den modellen ingår IKT relaterat arbete samt lekfull språkinläring med dockor. IKT skulle vi som framtida pedagoger vilja arbeta med i förskolan. Vi har fått nya intryck på vad datoranvändningen kan vara bra för och vi anser att genom att använda sig av bra program kan man skapa ett lustfyllt och givande lärande framför datorn. Vi har även lärt oss att det är viktigt att stötta barnen i deras språkliga utveckling och att man som pedagog skall göra uppföljningar av barnens läroprocesser. I våra framtida yrkesroller vill vi arbeta med att dokumentera barnens framsteg i förskolan. Det kan göras genom att man gör portfolio-pärmar till alla barnen där de kan samla de alster som de tillverkar och teckningar de gör. Det som kan bli synligt genom dessa portfolios kan till exempel vara barnens skriftspråk och språkutveckling, genom att man som pedagog dokumenterar barn och pedagogers samtal och för in dessa samtal i barnens pärmar.

Vi anser att vi som framtida pedagoger kan ha mycket användning av de erfarenheter pedagogerna delade med sig av under intervjuerna.

Vi anser också att vi som blivande förskollärare måste ta vårt ansvar på allvar och göra det bästa vi kan göra utifrån skolmiljö, resurser och barnens behov. En av pedagogerna i Borås sa att

Barnens motivation är viktig och det får dem genom att vi pedagoger lyssnar och bryr oss om dem.

I den nya reviderade läroplanen (2011, ss 15-17) för förskolan står det följande:

Förskolelärarna skall ansvara för att varje barns utveckling och lärande kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följs upp och analyseras för att det ska vara möjligt att utvärdera hur förskolan tillgodoser barnens möjligheter att utvecklas och lära i enlighet med läroplanens mål.

Samt att utvärderingsmetoder, hur dokumentation och utvärderingar används och påverkar verksamhetens innehåll och arbetssätt samt barns möjligheter att utvecklas och lära inom samtliga mål.

Vi anser att det är viktiga aspekter att som pedagog vara medveten om barnens bakgrunder för att kunna lägga upp verksamhetens aktiviteter på ett sätt som passar dessa barns behov. Om pedagogerna inte visar intresse för barnens bakgrund så kan barnen känna sig otrygga och detta kan bli ett hinder för barnens lärande. Under vår undersökning nämnde en av pedagogerna i Borås ”det är viktigt att man har en god relation till föräldrarna, detta ökar tilliten mellan pedagogerna och barnen samt deras familjer”.

Vi läser även i läroplanen att arbetslaget ska utbyta kunskaper och erfarenheter med personalen i förskoleklass, skola och fritidshem samt samverka med dem och tillsammans med personalen i de olika verksamheterna uppmärksamma varje barns behov och stimulans.

Vi som framtida pedagoger känner att detta är en väldigt viktig aspekt att man som pedagoger i ett arbetslag har ett bra samarbete samt att man utvärderar sitt och varandras arbetsmetoder kritiskt, inte för att trycka ner någon i laget utan för att utveckla varandras kunskaper. Vi upplevde att pedagogerna som finns med i vår undersökning hade ett gott samarbete inom arbetslaget. Vi fick reda på att pedagogerna ställer upp för varandra genom att gå in och täcka för varandra när någon är sjuk eller för extra stöd.

Kompetensutveckling är också något som vi som framtida pedagoger skulle vilja se mer av, därför att en kompetent pedagog ger en trygghet både hos barnen och hos pedagogen själv. Detta ger även ett glädjefyllt lärande i klassrummet. Här anser vi att kommunerna bör ge möjligheter till en vidareutveckling för pedagogerna, till exempel fortutbildning och kurser.

Under våra intervjuer så sa alla pedagogerna att de kände att det saknades resurser på deras arbetsplatser. Detta för att skolorna och kommunerna skär ner på personal, vi tolkade detta som att det handlade mest om ekonomin. Vi märkte att pedagogerna både i Borås och i Göteborg var tacksamma för de få resurser de hade, bestående av några pedagoger som kan till exempel andra språk och någon som arbetade med svenskundervisning med barnen som hade svenska som andraspråk. Vi anser att vår undersökning gick bra och att vi fick fram relevant data utifrån våra intervjuer.

Framtida forskning

Vi skulle kunna bidra med tips och idéer till studenter som avser att undersöka liknande fenomen som vi undersökt. Vi märkte att en kvalitativ undersökningsmetod var en bra metod för att samla in data. Då bör man använda sig av öppna frågor i intervjun, detta för att personen man intervjuar inte blir låst i sina svar utan kan med egna ord berätta. För att reliabilitetens (trovärdigheten) ska bli så hög som möjligt, så bör man intervjua flertalet pedagoger för att vi skulle få svar för att jämföra. Vi anser att längre förberedande observationer kan ge upphov till bättre frågeställningar. Vi skulle även kunna intervjua barn och föräldrar för att få en bild av hur deras syn på språkinläringen ser ut.

Vi skulle vilja jämföra pedagogers och föräldrars syn på barns språkinläring. Genom att ha uppföljning tillsammans med föräldrar får vi som pedagoger en insyn på hur barnens språkliga utveckling. Samt att föräldrarna kan berätta för oss om vad deras barn behöver träna mer på. Samtidigt kan vi som pedagoger ge föräldrar råd på hur de kan jobba med språkutvecklingen i hemmet till exempel ge tips på böcker.

Rektorer på förskolorna skulle man också kunnat intervjua för att få ta del av deras arbete för att det ska bli ett bra samarbete mellan förskola och hemmen. Även vilka typer av resurser som rektorn skulle kunna förbättra eller tillsätta. Vi skulle kunna observera hur pedagogerna planerar språkaktiviteter för barnen och hur barnens språkliga kommunikation sker mellan dem i lek. Vi hade även kunnat göra undersökningar i förskoleklasser med högre andel invandrabarn samt i klasser med nästan uteslutande svenska barn, detta för att se likheter och skillnader i språkundervisningen.

Referenslista

Arnqvist, A . (1993). *Barns språkutveckling*. Lund: Studentlitteratur

Axelsson, M & Nihad , B (red.) (2006). *Skola, språk och storstad: en antologi om språkutveckling och skolans villkor i det mångkulturella urbana rummet*. Stockholm: Pocky

Cummins, J. (2001) Andraspråksundervisning för skolframgång - en modell för utveckling av skolan språkpolicy. I Naclér, K (red.) *Symposium 2000. Ett andraspråksperspektiv på lärande*.

Dovermark, M. (2007) *Etnografi som en forskningsansats*. I Dimenäs, Jörgen (red) (2007) *lära till lärare* ss 134-156. Stockholm: Liber

Hyltenstam, K. (2000) Om utvärdering och dess kvalitetshöjande roll i undervisningen av elever med annat modersmål än svenska. I Naclér, K (2001) *Symposium 2000. Ett andraspråksperspektiv på lärande*.(red)

Johansson, I. (1988) *Språkutveckling hos handikappade barn*. Lund: Studentlitteratur

Kihlström S. (2007) *fenomenografi som forskningsansats*. I Dimenäs, Jörgen.(red) Stockholm: Liber

Krashen, S. (1999) *Three arguments against whole language & why they are wrong*.

Kval , S. (1997) *Den kvalitativa forskningintervjun*. Lund:Studentlitteratur.

Ladberg, G. (1992). *Barn med flera språk*. Stockholm: Liber Utbildning AB.

Ladberg, G. (1990) *Barn med flera språk – om flerspråkighet i förskoleåldrarna*. Utbildningsförlaget.

Ladberg, G. (2000) *Skolans språk och barnets – att undervisa barn från språkliga minoriteter*. Lund: Studentlitteratur.

Lahdenperä, p. (2004). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Läroplan för förskolan Lpfö 98 (reviderade 2010). Stockholm: Utbildningsdepartementet

Naclér, K (red.) (2001). *Symposium 2000: ett andraspråksperspektiv på lärande. Vuxnas lärande i teori och praktik*. Stockholm: Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk

Utbildningsradion: <http://www.ur.se/cirkuskiosken/>

SOU 1983: 57

Svensson, A-K. (1998) *Barnet, språket och miljön*. Lund:Studentlitteratur

Svensson, A-K. (1995) *Språkglädje*. Lund:Studentlitteratur

Svensson, P. (2004) *Språk utbildning i en digital värld, information, kommunikation och lärande*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag

Tyrén, L. (2007) *Pedagogen, datorn och elevers informationsökning- perspektiv på IKT-användning i yngre skolbarns klassrum*. Projektrapport från Institutionen för pedagogik, Nr 2:2007 Högskolan i Borås.

Vygostskij, L. (1999). *Tänkande och språk*. Göteborg: Bokförlaget Daidolos.

www.babblarna.se

<http://www.ling.gu.se/~sylvana/Xjobb/xjobbUoM.pdf>

Bilaga 1.

Intervjufrågor.

1. Kan du/ni berätta lite om några arbetsmetoder om du/ni har jobbat med på din arbetsplats i arbetet med svenskinlärning?
  - 1.1 Om du/ni har arbetat på olika skolor, har isåfall arbetssätten skiljt sig åt jämfört med de som ni använder er av?
2. Vad innebär det enligt dig/er att ett barn har lyckats med att utveckla sitt svenska språk i förskolan/förskolklassen?
3. Har du/ni i er barngrupp några särskilda arbetsmodeller som är anpassade just för barn som har det svårt med svenska språkutvecklingen?
4. Vad skulle du/ni anse kunna vara nyckeln till att ett barn med svenska som andraspråk når framgång i sin språkutveckling, finns det någon eller några speciella faktorer som du/ni kan komma på?
5. Vilken roll spelar familjeförhållande/stöd av föräldrar och syskon?
  - 5.1 Tror du/ni att föräldrars och syskons inställning till svenskspråksutvecklingen hos barnet har någon betydande roll?
6. Anser du/ni att det finns tillräckligt med speciella resurser för svenskundervisningen i din/er skola? Kan du/ni berätta lite om dem du/ni använder?

Bilaga 2.

Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter som studerar till förskollärare på högskolan i Borås. Vi går nu vår sista termin och vi ska nu påbörja vårt examensarbete. Vårt examensarbete handlar om hur pedagoger arbetar med svenskundervisning i förskolan och i förskoleklass. Vi har valt att skriva vårt examensarbete om detta ämne för att vi finner det intressant och lärorikt. Många förskolor har idag en stor mångfald av olika kulturer och språk; vi kommer möta detta i vårt framtida yrke och då är det intressant att få ta del av olika lärdomar från er.

För att kunna genomföra detta skulle vi vilja intervjua en till två olika pedagoger från respektive VFU plats som vi gör praktik på. Intervjuerna kommer ta ca 20 minuter var och intervjuerna kommer att spelas in. Intervjuerna kommer att bestå av ett antal frågor som vi har förberett. Materialet som vi får från intervjuerna kommer enbart att användas i vårt examensarbete. I vårt arbete kommer vi inte att nämna några namn på er pedagoger, barnen som ni har på förskolan eller förskolans namn. Dels för att skydda pedagogernas integritet, men även barnens.

Vi kommer att göra dessa intervjuer under veckorna 9 och 10. Vi hoppas att ni har möjlighet att delta en stund under någon av dessa två veckor.

Vi ser fram emot spännande intervjuer där vi får ta del av ert arbete om svenskundervisning på er förskola.

Med vänliga hälsningar
Martin och Sengmani